

Comparison of Medical Surgical Nursing Master's Curriculum Degree Program in Iran and India: A Comparative Study

Mina Shayestefar¹, Hassan Babamohamadi^{2,3*}, Monir Nobahar^{3,4}

1- PhD Student, Student Research Committee, Faculty of Nursing and Midwifery, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran. ORCID: 0000-0002-9388-1622

2- Associate Professor, Nursing Care Research Center, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran. ORCID: 0000-0003-3786-7348

3- Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

4-Professor, Social Determinants of Health Research Center, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran. ORCID: 0000-0001-8800-5620

*Corresponding author: Hassan Babamohamadi, Nursing Care Research Center, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

E-mails: babamohamadi@semums.ac.ir

Received: 11 Aug 2022

Revised: 20 Jan 2023

Accepted: 4 Feb 2023

Abstract

Introduction: The mission of comparative study is to find out the differences and similarities of various educational systems and to identify the reasons for the success and failure of the systems and to use resulting experiences in the advancement and development of the educational system. Nursing education has a special place in the education of higher medical sciences and rapid expansion in recent decades. This study aimed to compare the educational program of the medical surgical nursing master's degree in Iran and Mahatma Gandhi University in India.

Methods: This descriptive-comparative study was carried out in 2022 using the four-step Bereday's method (description, interpretation, juxtaposition and comparison). In this study, the Master of Science educational programs in medical surgical nursing available on the website of the Ministry of Health and Medical Education, Iran and the faculty of nursing in Mahatma Gandhi University, India were compared.

Results: The findings showed that in Iran's educational program, attention to moral, human dignity, legal, Islamic and religious aspects is much more prominent. In the Mahatma Gandhi University, having work experience is a condition for admission to this field, and there is also a clear difference between the total practical and clinical hours (except for the thesis) between these two educational programs, which is much more in Mahatma Gandhi's educational program.

Conclusions: The findings of this study can help planners to improve the quality level of this nursing's field, considering the importance and scope of this nursing trend. It seems necessary for the educational planners to pay more attention to the practical and clinical aspects of the master's degree program in medical surgical nursing in Iran, so that improve one of the basic defects of this field, which is the gap between theory and practice.

Keywords: Educational program, Master, Comparative study, Medical-Surgical Nursing, Iran, India.

مقایسه برنامه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی در ایران و هند: یک مطالعه تطبیقی

مینا شایسته فرا^۱، حسن بابامحمدی^{۲،۳*}، منیر نوبهار^۴

۱- دانشجوی دکتری پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران. ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۲-۹۳۸۸-۱۶۲۲

۲- دانشیار، مرکز تحقیقات مراقبت های پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران. ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۳-۳۷۸۶-۷۳۴۸

۳- گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.

۴- استاد، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران. ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۱-۸۸۰۰-۵۶۲۰

* نویسنده مسئول: حسن بابامحمدی، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.
ایمیل: babamohamadi@semums.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۵

تاریخ بازبینی: ۱۴۰۱/۱۰/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۵/۲۰

چکیده

مقدمه: رسالت مطالعه تطبیقی این است که تفاوت‌ها، شباهت‌ها، دلایل موفقیت و ناکامی نظام‌های گوناگون آموزشی، مشخص می‌گردد و از تجارب بدست آمده در پیشبرد و توسعه نظام آموزشی استفاده می‌شود. آموزش پرستاری با توجه به سرعت گسترش این رشته در دهه‌های اخیر، جایگاه ویژه‌ای در آموزش عالی علوم پزشکی دارد. هدف این مطالعه، مقایسه برنامه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی در ایران و دانشگاه ماهاتما گاندی هند بود.

روش کار: این مطالعه توصیفی تطبیقی به روش چهار مرحله‌ای بردی (توصیف، تفسیر، همجواری و مقایسه) در سال ۱۴۰۱ انجام گرفت. در این مطالعه تطبیقی برنامه‌های آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی موجود در سایت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایران و سایت دانشکده پرستاری دانشگاه ماهاتما گاندی هند مورد مقایسه قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد در برنامه آموزشی ایران توجه به ابعاد اخلاقی، کرامت انسانی، حقوقی، اسلامی و مذهبی بسیار پررنگ‌تر است. در شرایط پذیرش این رشته در دانشگاه ماهاتما گاندی داشتن سابقه کار لحاظ شده است و همچنین تفاوت بارزی بین مجموع ساعات عملی و بالینی (به جز پایان‌نامه) بین این دو برنامه آموزشی وجود دارد که در برنامه آموزشی ماهاتما گاندی به مراتب بیشتر است.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این مطالعه می‌تواند به برنامه‌ریزان جهت ارتقا سطح کیفی برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی با توجه به اهمیت و وسعت این رشته پرستاری کمک نماید. به نظر می‌رسد ضروری است تا برنامه‌ریزان آموزشی توجه بیشتری به جنبه‌های عملی و بالینی برنامه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی در ایران داشته باشند؛ تا یکی از نقص‌های اساسی این رشته که شکاف بین تئوری و عمل است بهبود یابد.

کلیدواژه‌ها: برنامه آموزشی، کارشناسی ارشد، پرستاری داخلی-جراحی، ایران، هند.

مقدمه

آموزش پرستاری به عنوان بخش مهمی از نظام آموزش علوم پزشکی، در دهه های اخیر با سرعت زیادی در حال توسعه و گسترش است [۱]. توجه روزافزونی به تمایز نقش های پرستاری از طریق تمایز کارکنان و ترکیب مهارت‌ها برای مقابله با چالش‌های کمبود پرستار، کیفیت مراقبت و رضایت شغلی پایین وجود دارد [۲]. هدف از دوره کارشناسی ارشد پرستاری تربیت دانش آموختگان حرفه ای و متخصص است که بتوانند مراقبت های پرستاری مطلوب در عرصه های مختلف فرد، خانواده و جامعه را ارائه نمایند و از طرفی بتوانند با بهره جویی از رویکردهای علمی - پژوهشی مسائل و مشکلات را شناسایی و برطرف نمایند [۳-۶].

گسترش بهینه سازی برنامه های تدوین شده و ارزیابی مدون این برنامه ها از الگوهای قدیمی به سمت برنامه های به روز شده، می تواند سبب گسترش کیفی ابعاد آموزشی شود [۷] و در صورت عدم طراحی برنامه های مناسب و با کیفیت برای آموزش پرستاری، خسارات جبران ناپذیری بر سلامت جامعه، اعتبار علمی دانشگاه و دانش آموختگان وارد می گردد [۸].

مقایسه برنامه های موجود با یکدیگر با استفاده از رویکرد مقایسه ای یکی از روش های مورد استفاده در ارزیابی برنامه هاست. این رویکرد یکی از روش های تحقیقاتی در علوم اجتماعی است که می تواند برای مقایسه کشورها با فرهنگ های متفاوت از جهات مختلف استفاده گردد [۹]. همچنین رسالت آموزش و پرورش تطبیقی این است که به تفاوت ها و شباهت های نظام های گوناگون آموزشی پی برده و دلایل موفقیت و ناکامی نظام ها، مشخص شده و از تجارب آنان در پیشبرد و توسعه نظام آموزشی استفاده شود [۶]. شناخت و تفسیر مطالعات تطبیقی، باید در متن اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی رویدادهای تربیتی انجام گیرد که باعث ایجاد رویکردی در جهت حل مشکلات آموزشی شده و زمینه های مؤثر در پیشرفت و یا رکود آموزشی را نشان دهد [۱۰].

در مطالعه عشوندی و همکاران (۲۰۱۶) که با هدف بررسی تطبیقی برنامه آموزشی رشته کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی ایران با دانشگاه اگ (Ege) ترکیه انجام شد، نتایج نشان داد در دانشگاه Ege، برنامه کارشناسی ارشد پرستاری داخلی - جراحی دو رشته تخصصی مجزا می باشد، اما در ایران یک برنامه آموزشی واحد است. در این مطالعه پیشنهاد شد مواردی مانند مهارت و تسلط به زبان انگلیسی، میزان موفقیت در مقطع کارشناسی و نمره مصاحبه

در پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد گنجانده شود. همچنین به دلیل گستردگی مرزهای پرستاری داخلی- جراحی، این برنامه آموزشی بازنگری شده و در صورت امکان به دو گرایش کاملاً تخصصی تقسیم شود [۱۱]. مطالعه دیگری از عظیمی و همکاران (۲۰۲۱) با هدف مقایسه و ارزیابی برنامه آموزشی کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی ایران با دانشگاه جان هاپکینز آمریکا انجام شد. نویسندگان پس از مقایسه اطلاعات به دست آمده، گنجانیدن مطالبی درباره سیاستگذاری و مدیریت در دوره، گنجانیدن مطالبی درباره همکاری های بین المللی در فلسفه، گنجانیدن لزوم رسیدن به جایگاه برتر و صاحب نظر شدن در رسالت، تخصصی تر شدن دوره به بیماری های حاد و مزمن در دو سطح پیشگیری، تطبیق هرچه بیشتر اهداف کلی و محتوای دروس با فلسفه و رسالت دوره و پذیرش دانشجو با شاخص های عینی برای بهبود برنامه آموزشی رشته پرستاری داخلی جراحی در ایران را پیشنهاد دادند [۱۲]. دانشگاه ماهاتما گاندی در ۲ اکتبر ۱۹۸۳ و کالج پرستاری ماهاتما گاندی، در سال ۲۰۰۳ تأسیس شده است و دوره های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری پرستاری را ارائه می نماید. همچنین لازم به ذکر است که این دوره رتبه A را در اعتباربخشی (National Assessment and Accreditation Council) کسب نموده است [۱۳]. علیرغم اهمیت موضوع، مطالعات اندکی به بررسی برنامه آموزشی کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی پرداخته است. بنابراین محققان بر آن شده اند تا با توجه به جایگاه پرستاری در دانشگاه ماهاتما گاندی و نیاز به توسعه آموزش رشته پرستاری، به مقایسه تطبیقی و پی بردن به تفاوتها و شباهت های برنامه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی در ایران و دانشگاه ماهاتما گاندی هند بپردازند.

روش کار

در مطالعه توصیفی تطبیقی حاضر با شیوه تطبیقی George Z. F. Bereday دو برنامه آموزشی مدون کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی ایران با همان برنامه آموزشی در دانشگاه ماهاتما گاندی در سال ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار گرفتند. این روش از چهار مرحله توصیف (Description)، تفسیر (Interpretation)، همجواری (Juxtaposition) و مقایسه (Comparison) تشکیل شده است. در مرحله توصیف، پدیده های تحقیق بر اساس شواهد و اطلاعات، یادداشت برداری و یافته های کافی برای بررسی و نقادی در مرحله بعد آماده

مینا شایسته فر و همکاران

مقایسه، مسئله پژوهش با توجه به مقالات موجود، توسط محققین مورد بررسی و مقایسه قرار گرفتند. جهت جستجو در منابع و مطالعات موجود، محققین با استفاده از کلیدواژه های پرستاری (Nursing)، مقایسه تطبیقی (Comparative Study) و کارشناسی ارشد (Master) در متون فارسی و انگلیسی، کلیه مطالعات از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۲ میلادی در پایگاه داده های PubMed, ScienceDirect, Google Scholar, Magiran, SID را بررسی نمودند. مطالعه حاضر پس از دریافت تاییدیه اخلاق به شماره IR.SEMUMS.REC.1401.038 از دانشگاه علوم پزشکی سمنان آغاز شد. کلیه موارد اخلاقی همچون پیشگیری از سرقت ادبی و ذکر نام نویسنده ارجاع داده شده در لیست منابع، رعایت گردید.

یافته ها

نتایج به دست آمده در این مطالعه شامل مقایسه تاریخیچه دوره، فلسفه (ارزش ها و باورها)، رسالت، چشم انداز، اهداف، توانمندی و مهارتهای مورد انتظار برای دانش آموزان، نقش ها و وظایف دانش آموزان، شرایط و نحوه پذیرش دانشجوی، مشخصات و ساختار دو برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی ایران و ماهاتما گاندی هند می باشد که در قالب ۵ جدول زیر خلاصه شده است.

می شوند. در مرحله تفسیر، اطلاعات جمع آوری شده در مرحله اول بررسی و تحلیل می شوند. در مرحله همجواری، اطلاعاتی که در مرحله قبل آماده شده بودند به منظور ایجاد چهارچوبی برای مقایسه شباهتها و تفاوتها طبقه بندی و در کنار هم قرار می گیرند و در مرحله مقایسه، مسئله تحقیق با توجه به جزئیات در زمینه شباهتها و تفاوتها و دادن پاسخ به سوالات تحقیق بررسی و مقایسه می شوند [۱۴]. سپس بر اساس مرحله توصیف الگوی بردی، آخرین برنامه آموزشی مدون کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی (سال ۱۴۰۰) از سایت معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایران و همان برنامه آموزشی از سایت دانشکده پرستاری دانشگاه ماهاتما گاندی (سال ۲۰۲۱)، دریافت شدند. در مرحله تفسیر، داده های توصیفی مرحله اول شامل تاریخیچه دوره، فلسفه (ارزشها و باورها)، رسالت و چشم انداز، اهداف رشته، توانمندی و مهارتهای مورد انتظار، شرایط و نحوه پذیرش دانشجو، مشخصات و ساختار برنامه آموزشی در هر دو برنامه آموزشی مورد بررسی و تفسیر قرار گرفت. در طی مرحله همجواری داده های به دست آمده در قالب جدول، برای عناصر برنامه آموزشی تنظیم شدند؛ به این ترتیب با نظم دادن به داده ها، همانندی ها و تفاوتها تعیین شد و پیشنهادها و راهکارها آشکار گردید. در مرحله

جدول ۱. تاریخیچه دوره، فلسفه (ارزش ها و باورها)، رسالت و چشم انداز در برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی ایران و ماهاتما گاندی هند

دانشگاه	تاریخیچه دوره، فلسفه (ارزشها و باورها)، رسالت و چشم انداز
ماهاتما گاندی هند	تاریخیچه دوره: مدرسه پرستاری ماهاتما گاندی زیر مجموعه دانشگاه علوم و فناوری پزشکی ماهاتما گاندی در سال ۲۰۰۱ تأسیس شد و سپس نام آن در سال ۲۰۰۳ به کالج پرستاری تغییر یافت. این کالج تأسیس شد تا برنامه های دانش آموزان و تحصیلات تکمیلی پرستاری را برای پاسخگویی به نیازهای متنوع بخش مراقبت های بهداشتی ارائه دهد. برنامه آموزشی کارشناسی ارشد پرستاری داخلی داخلی در سال ۲۰۰۸ به تصویب رسیده است و در سالهای ۲۰۱۴، ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ مورد ویرایش قرار گرفته است [۱۵].
ایران	تاریخیچه دوره: از سال ۱۳۵۴ با حمایت وزارت علوم و آموزش عالی وقت، مجوز برنامه های آموزشی کارشناسی ارشد ناپوسته پرستاری در انجمن پرستاری ایران تهیه و تدوین شد. با پیروزی انقلاب اسلامی و بازنگری برنامه های کارشناسی ارشد آموزش پرستاری که داخلی جراحی یکی از گرایشهای آن بود، تصویب شد. در سال ۱۳۹۱، گرایش پرستاری داخلی جراحی به صورت یک رشته مستقل به تصویب شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی رسید و از سال ۱۳۹۲ پذیرش دانشجو در این رشته صورت گرفته است [۱۶].
ماهاتما گاندی هند	فلسفه (ارزشها و باورها): تعالی در مراقبتهای بهداشتی را می توان از طریق تحقیقات نوآورانه و از طریق تعالی در آموزش متخصصان مراقبتهای بهداشتی به دست آورد. برنامه تحصیلات تکمیلی برای آماده سازی پرستاران برای بهبود کیفیت آموزش و عملکرد پرستاری در هند ضروری است. برنامه تحصیلات تکمیلی پرستاری شایستگی های کسب شده را گسترش می دهد، بر کاربرد تئوریهای مربوطه در عمل پرستاری، آموزش، مدیریت و توسعه مهارتهای تحقیقاتی تأکید دارد. این برنامه پرستاران را برای موقعیت رهبری در زمینه های پرستاری و بهداشت آماده می کند که می توانند به عنوان پرستار متخصص، مشاور، مربی، مدیر و محقق در طیف گستردهای از محیط های حرفه ای در برآوردن اولویت های ملی و نیازهای متغیر جامعه عمل کنند. این برنامه زمینه را برای پس از کارشناسی ارشد پرستاری فراهم می کند. علاوه بر این، این برنامه مسئولیت پذیری و تعهد به یادگیری مادامالعمر را تشویق می کند که باعث بهبود کیفیت مراقبت می شود. رسالت: ارائه خدمات با کیفیت به بیمار از طریق تعالی در آموزش، عمل و تحقیق پرستاری، تعالی آکادمیک در پرستاری از طریق فداکاری در مراقبت از بیمار، تعهد به تحقیق، نوآوری در یادگیری و اعتماد به ارزشهای انسانی، دانشجویان را قادر می سازد تا به متخصصان برجسته ای با استانداردهای اخلاقی بالا تبدیل شوند که قادر به تغییر سلامت در جامعه جهانی هستند. دستیابی به این موارد از طریق تلاشهای تیمی باعث می شود که موسسه از نظر اجتماعی در آموزش پرستاری پیشگام باشد. چشم انداز: پیشرفت به عنوان یک "مرکز برتر" ارائه دهنده آموزش و پژوهش پرستاری با استانداردهای بسیار بالا در جهت توسعه پرستاری حرفه ای شایسته، شناخته شده برای برتری، رهبری و مراقبت دلسوزانه در تحول سلامت سطح محلی و جهانی توسط حفظ بالاترین استانداردهای اخلاقی [۱۱].

فلسفه (ارزشها و باورها): انسان دارای کرامت، قداست، حرمت و منزلت بالایی بوده و از حقوق همه جانبه به منظور ارتقای سلامت برخوردار می باشد. ارتباط با مددجویان و همراهان آنها بر اساس اصول انسانی و دستورات الهی، محور مراقبت، محسوب می شود. اعتقاد به اخلاق حرفه ای مبتنی بر خدامحوری، در همه شئون ضرورت دارد.

اعتقاد به مرجعیت علمی و تلاش در جهت دستیابی به قله های دانش و خردورزی، از ارزش های نهادینه در پرستاری است. تلاش در نیل به عدالت در سلامت و آموزش پزشکی، تعهد دائمی حرفه پرستاری است و هرگونه برنامه ای مبتنی بر آن، ارزشمند است. پیشرفت و رعایت عدالت اجتماعی در ارائه مراقبت های سلامت به انسان در جهت رفع نیازهای بیولوژیکی، روانی، اجتماعی، فرهنگی و معنوی امری ضروری است. پیشگیری از بیماری و ناتوانی و ارتقای سلامت در تمام سطوح، موضوعی اساسی است. حق دریافت آموزش های لازم و مشارکت در تصمیم گیریهای مربوط به سلامت، از حقوق اصلی مددجو است. مراقبت های جامع و جامعه نگر پرستاری در راستای تامین سلامت کامل مددجویان، با توجه به تغییرات سریع تکنولوژی در حیطه های بهداشتی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی صورت پذیرد.

رسالت: رسالت این دوره تربیت پرستارانی متبحر، توانمند، مسئولیت پذیر، اخلاق مدار، و جامع نگر است که بتواند با تفکر انتقادی و با تکیه بر کاربرت علوم پرستاری مبتنی بر شواهد، مراقبتهای پرستاری را به آحاد جامعه در سه سطح پیشگیری ارائه دهند. همچنین، دانش آموختگان این دوره باید قادر باشند مطابق استانداردهای بین المللی کار نموده و نقش هایی را ایفا نمایند که سلامتی جامعه را ارتقا داده و به پیشرفت دیسیپلین پرستاری منجر شوند.

چشم انداز: در یک افق ده ساله، این دوره از لحاظ استانداردهای آموزشی، تولیدات پژوهشی، کارآفرینی در عرصه جامعه و ارائه مراقبت های پرستاری به مردم در ردیف برنامه های برتر در سطح بین المللی خواهد بود [۱۲].

ایران

جدول ۲. اهداف رشته در برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی ایران و ماهاتما گاندی هند

اهداف رشته	دانشگاه
هدف از برنامه تحصیلات تکمیلی در رشته پرستاری، آماده سازی دانش آموختگان برای به عهده گرفتن مسئولیت هایی به عنوان پرستار متخصص، مشاور، مربی، مدیر در طیف گسترده ای از محیط های حرفه ای است [۱۱].	ماهاتما گاندی هند
دانش آموختگان مراقبت های تخصصی پرستاری را بر اساس فرآیند پرستاری و در عرصه های مختلف، به مددجویان ارائه نمایند. در نقش آموزشی از عهده برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی آموزشی فراگیران (همکاران، مددجویان و خانواده آنها) برآیند. در تدوین سیاست های مرتبط با ارتقاء سلامت بزرگسالان، مشارکت فعال داشته باشند. در برنامه های پژوهشی، همکاری و مشارکت داشته باشند. مراقبتهای پرستاری استاندارد را با هدف پیشگیری، و ارتقای سطح سلامت جامعه ارائه نمایند. با اعضا تیم سلامت، مددجویان و همراهان، ارتباطی موثر و حرفه ای برقرار نمایند. با اعضا تیم درمان همکاری بین حرفه ای داشته باشند. توانایی کارآفرینی در جامعه در حوزه سلامت داشته باشند [۱۲].	ایران

جدول ۳. توانمندی و مهارت های مورد انتظار برای دانش آموختگان در برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی ایران و ماهاتما گاندی هند

توانمندی و مهارت های مورد انتظار برای دانش آموختگان	دانشگاه
استفاده از مفاهیم، نظریه ها و اصول علم پرستاری. نشان دادن شایستگی پیشرفته در عمل پرستاری. عملکردن به عنوان یک متخصص پرستار. نشان دادن ویژگیهای رهبری و عملکرد موثر به عنوان مربی و مدیر پرستاری. نشان دادن مهارت در انجام تحقیقات پرستاری، تفسیر و استفاده از یافته های تحقیقات مرتبط با سلامت. نشان دادن توانایی برنامه ریزی و ایجاد تغییر در عملکرد پرستاری و در سیستم ارائه مراقبت های بهداشتی. برقراری همکاری با اعضای سایر رشته ها. نشان دادن علاقه به یادگیری مداوم برای پیشرفت شخصی و حرفه ای [۱۱].	ماهاتما گاندی هند
ایران برقراری ارتباط اخلاق مدارانه با مددجو، خانواده، تیم سلامت و مدیران. بکارگیری تفکر نقادانه در برنامه ریزی مددجویان و ارائه پیشنهادات در راستای ارتقای ابعاد مختلف نظام سلامت. به کارگیری و مشارکت در مدیریت مبتنی بر شواهد. شناخت، تحلیل و حل مسائل سلامت بزرگسالان بر اساس به کارگیری روش حل مساله. تصمیم گیری و قضاوت مبتنی بر شواهد در موقعیت های فوری و عادی مرتبط با سلامت بزرگسالان. طراحی و اجرای پژوهش های مورد نیاز و استفاده از نتایج آن در برنامه ریزی مراقبت از مددجویان. کاربرد اصول گزارش و نگارش علمی در انتشار نتایج پژوهش ها و اطلاعات علمی. رعایت اصول حرفه ای در تمامی فعالیت ها. توسعه و ارتقای فردی و سازمانی. برنامه ریزی و ارائه مراقبت بر اساس مدل های پرستاری. طراحی و اجرای برنامه های آموزش کارکنان پرستاری [۲۱].	ایران

مینا شایسته فر و همکاران

جدول ۴. شرایط و نحوه پذیرش دانشجو در کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی ایران و ماهاتما گاندی هند

دانشگاه	شرایط و نحوه پذیرش دانشجو
ماهاتما گاندی هند	برای واجد شرایط بودن جهت پذیرش در این دوره: داوطلب باید دارای مدرک کارشناسی پرستاری پایه با کسب حداقل ۵۵ درصد نمره کل باشد. داوطلب باید مقطع کارشناسی را در موسسه ای که توسط شورای پرستاری هند، دهلی نو به رسمیت شناخته شده است گذرانده باشد. هیچ محدودیت سنی برای پذیرش در کارشناسی ارشد دوره پرستاری وجود ندارد. حداقل یک سال سابقه کار پس از لیسانس پرستاری [۱۱].
ایران	دارا بودن مدرک کارشناسی پیوسته یا ناپیوسته پرستاری، اخذ شده از دانشگاه های داخل یا خارج از کشور به تایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. قبولی در آزمون ورودی مطابق با ضوابط و مقررات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی [۱۲].

جدول ۵. مشخصات و ساختار برنامه آموزشی در کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی ایران و ماهاتما گاندی هند

دانشگاه	مشخصات و ساختار دوره
ماهاتما گاندی هند	حداقل مدت دوره برای کارشناسی ارشد ۲ سال می باشد. ۵۲ هفته در دسترس، ۴ هفته تعطیلات، ۲ هفته آزمون ها، ۳ هفته روزهای تعطیل، ۴۰ ساعت در هفته معادل ۱۷۲۰ ساعت، ۳۴۴۰ ساعت کل ساعات در دو سال برای طول مدت دوره برنامه ریزی شده است. در سال اول تحصیلی ۶۰۰ ساعت تئوری و ۱۱۰۰ ساعت عملی (۴۵۰ ساعت عملی و ۶۵۰ ساعت بالینی)، در سال دوم تحصیلی ۳۰۰ ساعت تئوری و ۱۱۰۰ ساعت عملی (۱۵۰ ساعت عملی و ۹۵۰ ساعت بالینی) و ۳۰۰ ساعت برای پایان نامه تعریف شده است. دروس سال اول: آموزش پرستاری، عملکرد پرستاری پیشرفته، پژوهش پرستاری و آمار، تخصص بالینی (۱). دروس سال دوم: مدیریت پرستاری، تخصص بالینی (۲)، پایان نامه. تخصص بالینی شامل پرستاری داخلی جراحی (پرستاری مراقبت های ویژه)، پرستاری زنان و زایمان، پرستاری بهداشت کودک (اطفال)، پرستاری بهداشت روان (روان پزشکی)، پرستاری بهداشت جامعه، پرستاری روان پزشکی (بهداشت روانی) و غیره می باشد [۱۱].
ایران	حداقل مدت دوره برای کارشناسی ارشد ۲ سال می باشد. تعداد واحدهای درسی، بدون احتساب دروس جبرانی ۳۲ واحد است (۲۲ واحد اختصاصی اجباری، ۶ واحد اختصاصی غیر اجباری و ۴ واحد پایان نامه). واحدهای اختصاصی اجباری (۲۲ واحد): روش تحقیق پیشرفته، نظریه ها، الگوهای پرستاری و کاربرد آنها، مدیریت خدمات پرستاری در بخش های بالینی، روش های آموزش بالینی، داروشناسی بالینی پرستاری، پاتوفیزیولوژی، روش های پیشرفته پایش سلامت، مراقبت از بزرگسالان با اختلالات حاد و مزمن (۱)، مراقبت از بزرگسالان با اختلالات حاد و مزمن (۲)، نقش پرستار در طب مکمل و جایگزین، نقش پرستار در پدافند غیر عامل، کارورزی پرستاری داخلی جراحی. واحد اختصاصی غیر اجباری که متناسب با پایان نامه باید در یکی از عناوین انتخاب گردد (۶ واحد): پرستاری پیشرفته قلب و عروق، پرستاری پیشرفته ریه، پرستاری پیشرفته گوارش، کبد، مجاری صفراوی و پانکراس، پرستاری پیشرفته غدد درون ریز و دیابت، پرستاری پیشرفته کلیه و مجاری ادراری و تناسلی، پرستاری پیشرفته آنکولوژی، پرستاری پیشرفته سیستم عصبی عضلانی. هر واحد نظری معادل ۱۷ ساعت، واحد عملی معادل ۳۴ ساعت، واحد کارآموزی معادل ۵۱ ساعت و هر واحد کارورزی معادل ۶۸ ساعت می باشد [۱۲].

بحث

مطالعه حاضر با هدف مقایسه تطبیقی و پی بردن به تفاوتها و شباهتها دو برنامه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی در ایران و دانشگاه ماهاتما گاندی هند انجام شد و سپس پیشنهادهای جهت بهبود کیفیت برنامه آموزشی ارائه شده است.
نتایج نشان داد در فلسفه برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی در دانشگاه ماهاتما گاندی، گسترش شایستگی های فردی پرستاران و نقش های متفاوت آنها شامل مدیر، پرستار متخصص، مشاور، مربی و محقق مورد تاکید قرار گرفته است ولی به ابعاد مذهبی و اخلاقی پرستاران اشاره ای نشده است؛ در صورتی که در ایران توجه به ابعاد اخلاقی، کرامت انسانی، حقوقی، اسلامی و مذهبی بسیار پر رنگ است. هم راستا با نتایج این مطالعه، در مطالعه عشوندی و همکارانش (۲۰۱۶) که با هدف بررسی

تطبیقی برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی ایران با دانشگاه Ege ترکیه انجام شده است؛ بیان کردند که ارزش ها و باورها در برنامه آموزشی ایران بر اساس آموزه های اسلامی است که در دانشگاه Ege یافت نمی شوند [۱۱]. در نتیجه ی فلسفه حاضر برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی در ایران، توجه به برخی نقش های دانش آموختگان در عرصه های مختلف کمرنگ تر می باشد، مانند نقش پژوهشگر در پرستاران و نیاز به توانمندسازی و بکارگیری از نیروی انسانی در نقش های مختلف پرستاری احساس می شود.
یافته ها نشان داد چشم انداز هر دو برنامه آموزشی قرارگیری در جایگاه مطلوب بین المللی با تکیه بر آموزش و پژوهش پرستاری است لیکن در برنامه آموزشی ایران به کارآفرینی در عرصه جامعه نیز تاکید شده است. همانطور که در چشم انداز برنامه آموزشی ایران و ماهاتما گاندی

هند به بکارگیری آموزش و پژوهش پرستاری در دستیابی به جایگاه مطلوب بین‌المللی اشاره شده است. در همین راستا، آرین و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند که دانشگاه جان‌هاپکینز نیز ماموریت، هدف و رسالت خویش را با توجه به پتانسیل و ظرفیت بالا در سطح سلامت جامعه جهانی بیان کرده است [۱۷]. کارآفرینی می‌تواند دیده شدن حرفه پرستاری را افزایش دهد و ایجاد فضاهای جدید برای پرستاران را تقویت کند [۱۸].

اهداف برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی دانشگاه ماهاتما گاندی ابتدا به صورت کلی نگارش شده است که تمرکز بر نقش‌های مختلف دانش‌آموختگان در محیط‌های حرفه‌ای دارد و سپس توانمندی و مهارت‌های مورد انتظار پس از دانش‌آموختگی را نیز تحت عنوان اهداف بیان نموده است. البته به نوعی هرآنچه که مورد انتظار است، می‌تواند معادل اهداف آتی این برنامه آموزشی باشد. اما در اهداف برنامه آموزشی ایران به ارائه مراقبت‌های تخصصی پرستاری بر اساس فرآیند پرستاری و در عرصه‌های مختلف اشاره شده است. آنچه که با برنامه آموزشی ماهاتما گاندی مشابه است، تعیین اهداف برنامه آموزشی ایران بر اساس نقش‌های مختلف پرستاران است. نکته مثبت برنامه آموزشی ایران، تاکید بر ایجاد توانایی کارآفرینی علاوه بر چشم انداز است که در اجرا آن در جامعه هنوز شکاف تئوری و عمل وجود دارد. در مطالعه ولی زاده و همکارانش (۲۰۱۸) تحت عنوان «بررسی تطبیقی برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد پرستاری‌های ویژه نوزادان ایران و دانشگاه مک‌مستر کانادا» دریافتند که در رابطه با نقش‌های آتی دانش‌آموختگان پرستاری مراقبت‌های ویژه نوزادان، نقش‌های مراقبتی حمایتی، آموزشی، پژوهشی و مدیریتی برای دانش‌آموختگان در کوریکولوم ایران منظور شده اما در بیمارستان‌ها و دانشگاه‌های ایران، عملاً چنین نقش‌هایی برای دانش‌آموختگان پرستاری مراقبت‌های ویژه نوزادان اعمال نمی‌شود ولی در کشور کانادا و دیگر کشورهای دارای نظام‌های مراقبت سلامت پیشرفته، پرستاری تخصصی بالینی همه‌جانبه می‌باشند [۳].

در توصیف توانمندی و مهارت‌های مورد انتظار از دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی دانشگاه ماهاتما گاندی، به استفاده از تئوری‌های پرستاری، مفاهیم، نظریه‌ها و اصول علم پرستاری به همراه عملکرد

مناسب یک پرستار متخصص به همراه شایستگی، همکاری مناسب تیمی و به کارگیری نقش‌های مربی، مدیر و محقق در راستای تغییر در عملکرد پرستاری و در سیستم ارائه مراقبت بهداشتی اشاره شده است. اما در این بخش برنامه آموزشی ایران بر برقراری ارتباط اخلاق مدارانه، بکارگیری تفکر نقادانه، به کارگیری مدیریت مبتنی بر شواهد، استفاده از روش حل مساله و قضاوت مبتنی بر شواهد تاکید شده است. البته آنچه که به نظر می‌رسد این است که کاهش شکاف بین تئوری و عمل در طول فرآیند آموزشی ضروری است، اما چالش‌های متعددی را برای مربیان پرستاری ایجاد می‌کند [۱۹]؛ زیرا امروزه با توجه به پیچیدگی‌های مسائل بهداشتی درمانی بیماران، تقویت مباحث تفکر انتقادی، مدیریت مبتنی بر شواهد، قضاوت مبتنی بر شواهد در برنامه‌های آموزشی این رشته اهمیت بسیاری داشته و آیا این مهم در توانمندی‌های دانش‌آموختگان وجود دارد؟ همسو با نتایج این مطالعه، عظیمی و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با هدف مقایسه و ارزیابی برنامه آموزشی کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی ایران با دانشگاه جان‌هاپکینز آمریکا بیان کردند که تطبیق هرچه بیشتر اهداف کلی و محتوای دروس با فلسفه و رسالت دوره و پذیرش دانشجو با شاخص‌های عینی برای بهبود برنامه آموزشی رشته پرستاری داخلی جراحی در ایران مورد نیاز است [۱۲]. همچنین نتایج مطالعه نعمتی فرد و همکاران (۱۴۰۰) نشان داد، در ایران بین آنچه در برنامه آموزشی مطرح شده است با سطح فعالیت دانش‌آموختگان در جامعه همخوانی وجود ندارد [۲۰].

از شباهت‌های توانمندی و مهارت‌های مورد انتظار برای دانش‌آموختگان در این دو برنامه آموزشی، استفاده از نتایج پژوهش‌های معتبر پرستاری و تاکید بر نقش محقق پرستار است. همچنین توجه هر دو برنامه به علاقه در رابطه با توسعه فردی و حرفه‌ای مشخص است. ارتقای ظرفیت تحقیقات پرستاری برای ارزیابی مراقبت‌های پرستاری بسیار مهم است [۲۱]. موارد بالینی متفاوت کاربرد دنیای واقعی این حوزه‌ها و تخصص مورد نیاز برای ایجاد تعادل بین پیچیدگی‌های نیازهای بالینی و تقاضاهای تحقیقاتی در محیط مراقبت‌های بهداشتی را نشان می‌دهد [۲۲].

در شرایط پذیرش دانشگاه ماهاتما گاندی داشتن حداقل یک سال سابقه کار در شرایط پذیرش این رشته وجود دارد که در ایران برای رشته داخلی جراحی این الزام وجود ندارد، شاید

می باشد. علاوه بر این تفاوتها، تفاوت بسیار عمیقی بین مجموع ساعات عملی و بالینی (به جز پایان نامه) بین این دو برنامه آموزشی وجود دارد. در برنامه ماهاتما گاندی دانشجویان الزام به گذراندن ۴۵۰ ساعت عملی، ۶۵۰ ساعت بالینی در سال اول، ۱۵۰ ساعت عملی و ۹۵۰ ساعت بالینی در سال دوم دارند. اگر واحدهای درسی دروس عملی و بالینی (به جز پایان نامه) برنامه آموزشی ایران را در نظر بگیریم، ۴۰۹ ساعت به دست می آید که با یکدیگر اختلاف بسیاری دارند. به نظر می رسد به طور کلی فقدان جایگاه مشخص و ارزشمند دانش آموختگان تحصیلات تکمیلی پرستاری در محیط های بالینی و غلبه رویکرد غیربالینی تحصیلات تکمیلی این رشته در ایران، منجر به افزایش شکاف تئوری و عمل در پرستاری شده است. بیشتر بودن ساعات در کارورزی در مطالعه تطبیقی بقایی و همکارانش (۲۰۱۷) نیز دیده شد که نشان دهنده تاکید برنامه استرالیایی بر کارآموزی های تخصصی است [۲۴]. هم جهت با نتایج مطالعه حاضر، در مطالعه بقایی و همکارانش (۲۰۲۱) با هدف مقایسه و تطبیق برنامه آموزشی پرستاری در سه کشور ایران، اردن و ترکیه اشاره کردند که در زمینه محتوی برنامه آموزشی، مسایل بالینی عمده ترین عوامل تنش زای دانشجویان پرستاری است و بایستی امکان تلفیق آموزش تئوری با عمل در محیط های بالینی فراهم گردد [۲۵].

نتیجه گیری

برنامه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی به جهت گستردگی در حوزه های آموزشی، می بایست در جهت اهداف این رشته بیشتر به صورت بالینی و عملی اصلاح و تدوین گردد. لذا پیشنهاد می گردد ساعت های حضور دانشجویان در محیط های بالینی افزایش یابد تا یکی از نقص های اساسی رشته پرستاری که شکاف بین تئوری و عمل است را بهبود ببخشد. همانطور که در مقایسه این برنامه آموزشی با دانشگاه ماهاتما گاندی هند در ساعات عملی و بالینی دروس، اختلاف قابل توجهی وجود دارد و تاکید ویژه ای بر آن در برنامه آموزشی دانشگاه ماهاتما گاندی هند شده است. همچنین تقویت نقش های مختلف دانش آموختگان در عرصه های مختلف که کم رنگ تر می باشد (مانند نقش پژوهشگر در پرستاران)، زیرا نیاز به توانمندسازی و بکارگیری از نیروی انسانی در نقش های مختلف پرستاری احساس می شود. نتایج این

گنجاندن شرط سابقه کار بالینی در پذیرش تمام رشته های کارشناسی ارشد پرستاری بتواند در کاهش شکاف تئوری و عمل در پرستاری و همچنین خلق ایده برای پژوهش های کاربردی تر در سیستم بهداشتی و درمانی راهگشا باشد. همچنین در شرایط پذیرش دانشگاه ماهاتما گاندی هند به عدم وجود محدودیت سنی اشاره شده است اما در برنامه آموزشی ایران فقط به دارا بودن مدرک کارشناسی پرستاری مورد تایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و قبولی در آزمون ورودی کارشناسی ارشد پرستاری اشاره شده است که می تواند با توجه به شرایط موجود تکمیل گردد. آزمون های ورودی در ایران اغلب هنجاری بوده که نمی توانند به درستی صلاحیت دانشجویان را تایید کنند [۱۰]. هم جهت با مطالعه حاضر، آقای و همکارانش (۲۰۱۸) در مقایسه شرایط و ضوابط ورود به دوره کارشناسی ارشد پرستاری کودکان در ایران و دانشگاه تورنتو کانادا بیان کردند که در ایران تمرکز فقط بر نمره امتحان کتبی ورودی بوده و سایر جنبه ها از جمله مهارت عملی و سوابق کاری داوطلبین نادیده گرفته می شود در صورتی که در دانشگاه تورنتو کانادا دارا بودن دو سال سابقه کار تجربی از شرایط پذیرش دانشجویان می باشد [۷]. همچنین عبادی نژاد و همکارانش (۲۰۲۰) در مطالعه ای با هدف مقایسه برنامه آموزشی کارشناسی ارشد پرستاری کودکان ایران و انگلستان دریافتند که در ایران بر قبولی در آزمون تاکید می شود در حالی که در انگلستان علاوه بر آزمون، انجام مصاحبه و بررسی سابقه کاری پرستاران مهم است. آنها نتیجه گیری کردند که انتخاب دانشجو از بین متقاضیان با تجربه بالینی برای تضمین کیفیت مراقبت های پرستاری ضروری است. لذا به مسئولان برنامه ریزی توصیه می شود که از کشورهای دیگر در این مسیر الگو بگیرند [۲۳].

در مقایسه تطبیقی واحدهای درسی این دو برنامه آموزشی مشخص گردید که دانشگاه ماهاتما گاندی دروس را بر اساس ساعات ارائه می نماید، در صورتی که در برنامه آموزشی ایران استفاده از واحد دروس در مقایسه با ساعات آن رایج تر است. تفاوت دیگری که در دروس این دو برنامه وجود دارد این است که در دانشگاه ماهاتما گاندی به ویژه در سال دوم برنامه آموزشی کارشناسی ارشد بخشی از دروس مرتبط با پرستاری زنان و زایمان، پرستاری بهداشت کودک (اطفال)، پرستاری بهداشت روان (روان پزشکی)، پرستاری بهداشت جامعه، پرستاری روان پزشکی (بهداشت روانی)

تخصصی پژوهش و کمیته اخلاق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی سمنان مورخ ۱۴۰۱/۳/۲ به شماره IR.SEMUMS.REC.1401.038 می باشد. نویسندگان این پژوهش از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان تشکر می کنند.

تضاد منافع

هیچ گونه تضاد منافی بین نویسندگان وجود ندارد.

مطالعه می تواند به برنامه ریزان جهت ارتقای سطح کیفی برنامه آموزشی کارشناسی ارشد رشته پرستاری داخلی جراحی با توجه به اهمیت و وسعت این برنامه آموزشی پرستاری کمک نماید. در نتیجه با ارتقای کیفیت برنامه آموزشی دانش آموختگانی توانمندتر در کمک به اصلاح و بهبود سیستم بهداشتی درمانی کشور خواهیم داشت.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از پژوهش مصوب در شورای

References

1. Borzou SR, Oshvandi K, Cheraghi F, Moayed MS. Comparative study of nursing PhD education system and curriculum in Iran and John Hopkins school of nursing. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2016;9(3):194-205.
2. Lu H, Zhao Y, While A. Job satisfaction among hospital nurses: A literature review. *International Journal of Nursing Studies*. 2019;94:21-31. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2019.01.011>
3. Valizadeh L, Zamanzadeh V, Soheili A, Rezagolifam A, Mansouri Arani MR. A comparative study on the neonatal nursing curriculum in Iran and in McMaster university of Canada. *Nursing and Midwifery Journal*. 2018;16(7):475-83.
4. Ghorbani F, Rahkar Farshi M, Valizadeh L. Comparison of master's curriculum of pediatric nursing in Iran and United states. *Journal of Nursing Education*. 2015;4(3):41-7.
5. Azizi S, Nobahar M, Babamohamadi H. Undergraduate nursing curriculum at Iranian and universities and Widener university in the USA. *Journal of Nursing Education*. 2019;8(2):8-19.
6. Sajadi SA, Mokhtari Nouri J, Nezamzadeh M. Comparative study of nursing education in Iran and Japan. *Clinical Excellence*. 2016;4(2):81-99.
7. Aghaei M, Roshanzadeh M, Tajabadi A. Comparison of the educational system and curriculum of masters of pediatric nursing in Iran and Toronto, Canada: a comparative study. *Research in Medical Education*. 2018;10(4):61-9. <https://doi.org/10.29252/rme.10.4.61>
8. Aghaei n, Babamohamadi H, Nobahar M. Comparative Study of the Iranian nursing bachelor's degree program with the International Islamic University of Malaysia. *Journal of Nursing Education*. 2018;7(6):47-58.
9. Karimi Moonaghi H, Montazeri R. A comparative study of the curriculum of master's degree in medical education in Iran and some other countries. *Strides in Development of Medical Education*. 2015;11(4):420-33.
10. Sadooghiasl A, Navab E, Negarandeh R, Nikbakht Nasrabadi A. A comparative study of the geriatric nursing curriculum in Iran and USA. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2017;12(3 (48)):51-7.
11. Oshvandi K, Cheraghi F, Borzou S, Moradi Y. Comparative Study of Medical-Surgical Nursing's Postgraduate curriculum in Iran and Ege University. *Journal of Chemical and Pharmaceutical Sciences*. 2016(7):52-6.
12. Azimi H, Momeni M, Rezapour Nasrabad R. Comparative Study of Medical and Surgical Nursing Master's Education Program in IRAN and USA. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2021;16(5):80-94.
13. Nursing college of Mahatma Gandhi University Medical Sciences & Technology [Available from: <https://mgumst.org/nursing-college/>].
14. Bereday GZ. *Comparative method in education*: Holt, Rinehart & Winston; 1964.
15. Baghaei R, Mokhtari L, Mihandoost S, Hosseinzadegan F. Comparative study of nursing education in three Middle East countries. *Journal of Medical Education Development*. 2021; 13 (40):30-40. <https://doi.org/10.52547/edcj.13.40.32>
16. Rad M, Fallahi Khoshknab M, Arsalani N, Assarzadeh S, Sadeghi Mahali N, Rasouli P, et al. A comparative study of the new curriculum of nursing PhD education system in Iran and Duke university of America. *Research*

- in Medical Education. 2021;13(2):4-14. <https://doi.org/10.52547/rme.13.2.4>
17. Arian M, Nobahar M, Babamohamadi H. Comparative study of nursing master's education program in Iran and John Hopkins school of nursing. Journal of Nursing Education. 2018;7(3):34-48.
 18. Copelli FHdS, Erdmann AL, Santos JLGd. Entrepreneurship in Nursing: an integrative literature review. Revista Brasileira de Enfermagem. 2019;72:289-98. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2017-0523>
 19. Dubovi I, Levy ST, Dagan E. Now I know how! The learning process of medication administration among nursing students with non-immersive desktop virtual reality simulation. Computers & Education. 2017;113:16-27. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2017.05.009>
 20. Fallahi-Khoshknab M. Comparison of Iranian Master's of Pediatric Nursing Curriculum with Duke University of America: A Narrative Review. Iranian Journal of Systematic Review in Medical Sciences. 2021;2(2):85-97.
 21. Sun C, Larson E. Clinical nursing and midwifery research in African countries: A scoping review. International Journal of Nursing Studies. 2015;52(5):1011-6. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2015.01.012>
 22. Hansen BR, Whitehouse CL, Nkimbeng M, Beer K, Mackintosh K, Allgood S, et al. Capturing the value and core concepts of the Clinical Research Nurse. Journal of Research in Nursing. 2022;27(1-2):32-47. <https://doi.org/10.1177/17449871211073760>
 23. Ebadi Nejad Z, Nobahar M, Babamohamadi H. Comparison Of Master's Degree Curriculum For Pediatric Nursing In Iran And King Of England: A Comparative Study. Iranian Journal of Pediatric Nursing. 2020;6(3):22-9.
 24. Baghaei R, Hosseinzadegan F, Mokhtari L, Mihandoust S. Comparative study of nursing PhD curriculum in Iran, Turkey and Jordan. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty. 2017;3(1):53-64. <https://doi.org/10.29252/sjnmp.3.1.53>
 25. Baghaei R, Mokhtari L, Mihandoost S, Hosseinzadegan F. Comparative study of nursing education in three Middle East countries. Journal of Medical Education Development. 2021; 13 (40): 30-40. <https://doi.org/10.52547/edcj.13.40.32>